Gina NECULA, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galaţi

THE ANGLICIZATION ERA – A GLOBAL COMMUNICATING DREAM

Limbajul scris sau vorbit este singura modalitate de materializare a gândirii noastre. El se împleteşte cu procesul de gândire şi are ca scop să cristalizeze produsul acesteia şi să îl traduca în aşa fel încât să fie înţeles şi de alte persoane. Cu ajutorul limbajului gândirea umană trece printr-un proces complex al cărui rezultat este cuvântul scris sau vorbit. Scopul limbajului este de a facilita comunicarea interumană pentru ca oamenii să poată schimba între ei cunoştinţe, experienţe de viaţă şi orice alt tip de informaţii care îi ajută să evolueze şi să înţeleagă mai bine mediul în care trăiesc. Pe scurt, rolul principal al limbajului este să realizeze transmiterea rapidă şi mai ales corectă a unor enunţuri care sunt produsul gândirii. În vederea îndeplinirii acestui scop comunicativ, a apărut necesitatea luării în considerare a conceptului de globalizare şi în lingvistică.

Termenul „globalizare" este creat recent la noi, prin procedeul derivării, pornindu-se de la radicalul glob/global după o serie de modele străine: fr. *globalisation*, engl. *globalization*, germ. *Globaliesirung* şi care îl plasează în sfera aşa-numitului vocabularul „internaţional"; în limba franceză globalisation este atestat începând din 1968 în Dictionnaire Historique de la Langue Française, numai cu valoarea sa de abstract verbal; în limba română el este menţionat în DOOM 2 alături de *adj. global* şi de *vb. globaliza*.

Este ştiut faptul că termenul a apărut, mai întâi, în domeniul economic, răspândindu-se ulterior rapid şi în alte sfere ale vieţii sociale. Globalizarea, după cum consideră analiştii, este, indiscutabil, un proces generat de dezvoltarea capitalismului, proces, care a luat amploare, mai ales, după destrămarea Uniunii Sovietice ca o alternativă viabilă la desfiinţarea sau redimensionarea vechilor organizaţii economice interstatale.

> „Globalisation is the rapid increase in cross-border economic, social, technological exchange under conditions of capitalism." (http://www.globali-sationguide.org/01.html).

Astăzi fenomenul are ramificaţii şi efecte în domeniul structurilor vieţii politice, al mediului, al culturii, al limbii etc.

Începând din 1989, deschiderea spre Occident a făcut ca vocabularul limbii române să primească un val de cuvinte noi aparţinând unor domenii foarte variate. Astfel, în domeniul economiei, agriculturii, administraţiei, finanţelor, comerţului, dar mai ales al informaticii, numărul termenilor împrumutaţi recent este din ce în ce mai mare. În majoritatea lor, aceştia nu au echivalente în limba română, fiind împrumutaţi odată cu realităţile pe care le denumesc; există însă şi cazuri în care termenul împrumutat este un dublet al unui termen existent. Majoritatea termenilor recent intraţi în limbă sunt împrumuturi mai ales din engleză şi franceză , dar şi din germană , italiană ş .a. În cazul unor astfel de cuvinte se observă o tendinţă de adaptare minimă probabil şi datorită fenomenului globalizării care, la nivel lingvistic, înseamnă crearea unui vocabular internaţional şi impunerea unor norme unice. În lingvistică, ideea de globalizare a apărut ca o urmare directă a situaţiei din economie, deci ea ilustrează o anumită faţetă a relaţiei dintre dinamica societăţii şi necesităţile comunicării.

Înfăptuirea practică a schimbului de informaţii în societatea umană se face prin recurgerea alternativă la unul dintre aspectele limbii (scris/oral). Ambele posibilităţi îndeplinesc în cadrul comunităţii culturale acelaşi rol. Identitatea lor funcţională, în pofida substanţei diferite din care sunt constituite unităţile codurilor respective, determină între aspectele oral/scris ale limbii manifestarea unor relaţii de interferenţă sau de influenţă reciprocă.

Limba scrisă are, în general, un aspect mai îngrijit decât limba vorbită. Caracterul ei relativ permanent pe de o parte, absenţa interlocutorului pe de alta, creează obligaţia unei exprimări clare şi corecte, atât sub aspect logic, cât şi gramatical sau ortografic.

BDD-A3355 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:19 UTC)

Ortografia este un domeniu al ştiinţei şi practicii lingvistice, care se ocupă cu scrierea corectă a cuvintelor într-o limbă. Ea se află în strânsă conexiune cu un alt compartiment al lingvisticii - ortoepia, care studiază pronunţarea corectă, literară a cuvintelor. Este vădită legătura ortografiei şi cu punctuaţia, care indică utilizarea corectă a semnelor de punctuaţie ce marchează grafic pauzele şi gama de modificări ale intonaţiei la rostirea unui cuvânt, a unei propoziţii sau a unei fraze. Atât ortografia, cât şi ortoepia şi punctuaţia se bazează pe reguli sau norme obligatorii, care nefiind absolut rigide, din diverse motive admit şi excepţii sau abateri. Respectarea regulilor ortografice, ortoepice şi de punctuaţie şi cunoaşterea excepţiilor asigură un grad sporit de utilizare adecvată a aspectului-model, literar, cult al unei limbi. Ca şi alte domenii ale cunoaşterii, ortografia include o serie de componente, strâns legate între ele, ale căror reguli de utilizare implică o respectare conjugată, acestea contribuind în comun la însuşirea faptelor de scriere, de rostire şi punctuaţionale. Date fiind aceste date, ne aşteptăm ca o lucrare normativă de amploarea DOOM-ului să fie mai conservatoare faţă de influenţele globalizării violente.

Elementul declanşator al acestui parcurs a fost afirmaţia autoarelor DOOM 2, făcută în *Notă asupra ediţiei*, conform căreia

> „Dicţionarul este destinat tuturor *celor care vor să se exprime corect (adică în conformitate cu normele lingvistice şi literare actuale) în scris şi oral şi să contribuie la cultivarea limbii române (la semnalarea şi îndreptarea greşelilor de limbă) sau să o studieze sub aspectele menţionate în titlu* – elevi, studenţi, profesori, autori de manuale, profesionişti din presa scrisă şi audio-vizuală, traducători, specialişti din diverse domenii etc." (DOOM, p. XI),

cu precizarea că instrumentul la care facem referire „se adresează cu precădere utilizatorilor români". Această afirmaţie pare să intre în contradicţie cu conţinutul dicţionarului atâta timp cât vorbitorului de limba română i se cer o serie de deprinderi specifice altor limbi pentru a „contribui la cultivarea limbii române". Aşa se face că o serie întreagă de elemente de jargon, după părerea noastră ajung să fie normă lingvistică.

Autoarele DOOM 2 se pun, oarecum, la adăpost de eventualele critici precizând faptul că anumite apariţii în dicţionar reprezintă simple sugestii, în conformitate cu uzul curent, practica ulterioară rămânând să demonstreze utilitatea lor şi astfel să le menţină în uz s-au să le condamne la dispariţie.

Marcă a globalizării lingvistice este în DOOM 2 relaxarea propusă de autoare în privinţa multor dintre regulile care făceau obiectul vechiului DOOM. Pornind de la primele aspecte legate de denimirea literelor, se constată o liberalizare care duce la ştergerea graniţelor dintre literă şi sunet, o liberalizare relativ fără importanţă pentru neprofesionişti, dar care pune probleme, în opinia noastră, în studiul limbii române, încă de la clasele mici, când elevii trebuie capete deprinderea de a distinge clasele în discuţie.

În ceea ce priveşte accentul, constatăm aceeaşi tendinţă de liberalizare. La unele cuvinte (mai vechi sau mai noi) se admit **variante** accentuale literare **libere** (indicate în *Dicţionar* în ordinea preferinţei), cu unele deosebiri faţă de DOOM 1, atât la unele cuvinte vechi în limbă, cât şi la unele neologisme, de ex.

acatist/acatist, antic/antic, gingaş/gingaş, hatman/hatman, jilav/jilav, penurie/penurie, trafic/trafic.

Se recomandă o singură accentuare la *avarie, crater, despot,* la formele verbului *a fi suntem, sunteţi.*

Chiar şi în privinţa regulilor de despărţire în silabe şi la capăt de rând se observă tendinţa de a-l despovăra pe cel care vorbeşte/scrie în lima română de grija identificării elementelor de formare ale cuvântului. În DOOM 2 **s-a inversat ordinea de preferinţă** a celor două modalităţi de despărţire la capăt de rând - după pronunţare (care prezintă avantajul că pentru ea se pot stabili **reguli formalizabile mai generale** decât pentru despărţirea după **structură**) şi după structură. Probabil, în curând, un cuvânt ca *nevralgie,* recomandat pentru despărţire în forma *ne-vral-gi-e*, va fi simţit ca derivat, ieşind din clasa compuselor. Cel care scrie are deci libertatea, atunci când nu recunoaşte sau nu este sigur de structura morfologică a unui cuvânt mai greu analizabil, să îl despartă pe baza pronunţării (*o-monim,* nu numai *om-onim*), ori, dacă o asemenea diviziune i se

BDD-A3355 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:19 UTC)

pare şocantă la cuvintele mai uşor analizabile, să despartă cuvântul în cauză pe baza structurii lui morfologice (*post-universitar,* nu neapărat *pos-tuniversitar*).

Normele actuale nu mai admit despărţirile după structură care ar **contraveni pronunţării,** ca în *apendic|ectomie* [apendi**č**ectomi̯e], *laring|ectomie* [larin**ğe**ctomi̯e]. Pentru cuvintele a căror structură se consideră că nu mai este clară, deoarece **elementele** componente sunt **neînţelese** sau **neproductive** în limba română, normele actuale recomandă **exclusiv** despărţirea după **pronunţare** *(a-borigen, a-broga, a-brupt, a-diacent, ab-stract, a-dopta, ban-crută, o-biect, pros-pect, su-biect)*.

Compusele care păstrează grafii **străine** sunt supuse numai despărţirii după structura din limba de origine: *ba**ck-h**and.* Faptul că în cazul unor cuvinte străine se face recomandarea de a respecta regulile de despărţire în silabe specifice limbii respective este un alt element de globalizare căruia i se pot supune numai cei care au cunoştinţele şi deschiderea necesare.

Poziţia DOOM 2 este ambiguă şi în privinţa unor cuvinte nou intrate

> „Precizăm că includerea lor în DOOM 2 nu trebuie interpretată ca o recomandare a tuturor acestora" (XII).

Deci aceste cuvinte se află într-un dicţionar normativ, fără ca acest fapt să fie o marcă a recomandării utilizării lor.

La **împrumuturile** recente, în curs de adaptare, norma actuală a adoptat soluţii diferite, şi anume:

- folosirea unor substantive cu **aceeaşi** formă la singular şi la plural: *dandy, gay, hippy, peso, playboy;*

- încadrarea în modelul substantivelor româneşti, prin formarea pluralului:

- la cele **masculine -** cu desinenţa *-i,* cu altenanţele fonetice corespunzătoare: *adidaşi, bodyguarzi/bodigarzi, brokeri, dealeri, racheţi* (ca în DOOM[1] *boşi*);

- la cele **neutre,** în general cu desinenţa *-uri,* legată

- **direct** (fără cratimă) la cuvintele - chiar nedaptate sub alte aspecte - care se **termină** în **litere** din **alfabetul** limbii **române pronunţate** ca în limba **română:** *gadge**turi*** [ghe̯ğeturi]**,** *ite**muri*** [ite̯muri]**,** *tren**duri*** [tre̯nduri], *weeken**duri*** [u̯ĭkenduri]);

- prin **cratimă** la cuvintele a căror **finală** prezintă **deosebiri** între **scriere** şi **pronunţare** (*ble**u-uri*** [blö̯uri], *sho**w-uri*** [şo̯uri]) sau care au **finale** grafice **neobişnuite** la cuvintele vechi din limba română: *par**ty-uri,** stor**y-uri.***

Consolidarea scrierii „etimologice" a unor neologisme: engleze - *bluff* (deşi vechea grafie *bluf*, cu pronunţarea franceză, este foarte uzuală), *bobsleigh, boss, cocker, container, derby, groom, hippy, happening, holdup, jazz, jeans, jogging, knokdown, knockout, modelling, no-man's-land, penalty, penny* (şi la plural!), *pointer* (*poanter* este totuşi mai frecvent!), *poker, roast-beef*; franceze - *bordeaux* (vin), *bric-à-brac, bruxellez, grisaille, loisir, machieur, machieuza, maseur, maseuză, parti-pris, pate* (de ficat), porte-bonheur, *salata de boeuf, tęte-a-tęte*; germane - *Basedow, feldwebel, föhn* (şi nu *foehn*!), *lohn, müsli, pickhammer, Sezession, Simmental* ; italiene - *cassone, confetti, mortadella, mozzarella, motto, paparazzo, pizza, Risorgimento*; latine – *charisma, charismatic, et caetera* (şi *et cetera*), *ex cathedra, nota bene, quaesto, phoenix,addenda, corrigenda, emendanda* sunt acceptate numai ca forme de plural latin (şi românesc!), spre deosebire de mass-media, recomandat numai ca singular feminin românesc. Pluralele: *cognomina* (singular *cognomen*), *personae non gratae, singularia tantum*, dar *curriculum vitae* - fără pluralul uzual *curricula*. Alte inconsecvente: *businessman*, dar *congresmen, sportsmen, tenismen* (la singular!) în loc de grafiile mai fireşti *congressman, sportsman, tenisman* (aceste adaptări au puţine şanse de a se impune).

Observăm din analiza cuvintelor împrumutate, care prezintă şi o indicaţie în acest sens, că majoritatea sunt cuvintede origine engleză pentru care se acceptă două forme, una adaptată şi una neadaptată sau parţial adaptată. Recomandarea DOOM 2 se îndreaptă către prima variantă, care, de cele mai multe ori, este cea apropiată etimonului: ***angl. s.n. cocktail(uri)/ cocteil angl. s.n.clearing/ cliring, germ. s.n. pickhammer/ picamăr, angl. s.n. rosbif/roast beef(uri);*** în astfel de cazuri liberalizarea merge până la a accepta chiar trei varinate ***item(i/e/uri).*** Constatăm că în

BDD-A3355 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:19 UTC)

unele situaţii chiar s-a revenit la o formă etimologică a unor cuvinte pe care DOOM 1 le înregistra ca adaptate, ex. *penalti (DOOM 1) / penalty/penalti (DOOM 2).*

Există şi cazuri în care cuvintele nu au nicio indicaţie de proveniență deşi este evident faptul că nu sunt cuvinte româneşti : ***bip(uri), digit, IQ.*** Argumentul nu poate fi acela al adaptării pentru că descoperim şi alte cuvinte adaptate care păstrează totuşi indicaţia : ***angl. s.n. aisberg.*** Întâlnim şi situaţia în care elemente ale aceleiaşi familii lexicale sunt tratate diferit, ex. ***angl. s.n. management*** dar ***manager*** este tratat drept cuvânt românesc.

O distincţie interesantă dar pe care ne este greu să o descifrăm: engl./angl. Probabil autoarele au avut în vedere o anumită specializare sau e o simplă scăpare: ***engl. Badlands/ angl. s.m. Big Brother.***

DOOM 2 recomandă pe de o parte scrierea fără punct a abreverierilor, pe de alta oferă libertatea ***angl. adj. invar., adv. OK/O.K.***

Se poate urmări în anexă, unde am prezentat cuvintele care au indicaţie de proveniență în DOOM, faptul că multe dintre cuvinte nu pot fi explicate decât prin apelul la dicţionarele limbilor respective, sursele lexicografice româneşti neputând ţine pasul cu noile intrări din DOOM.

Tot anexa poate fi relevantă în privinţa frecvenţei anglicismelor, în mare parte substantive, câteva adjective şi foarte puţine verbe. Dacă autoarele au plecat de la premisa că intrările noi din DOOM nu sunt neapărat destinate să rămână în limbă, atunci considerăm că se puteau introduce un număr mai mare de verbe curent folosite : *a aplica (pentru un post), a downloada, a seta, a focusa.*

În Cuvântul înainte la DOOM 2 Eugen Simion afirma

> „M-am întrebat [...] dacă n-ar fi fost mai bine ca, înainte de a le introduce într-un dicţionar academic, să mai fi aşteptat puţin pentru a vedea dacă limba literară reţine sau nu aceste *anglicisme, franţuzisme, italienisme* care se grăbesc să intre în casa limbii române... Cât de necesară este, mai ales, această „romgleză" pe care o ascultăm – de cele mai multe ori amuzaţi, alteori iritaţi – la TV sau Radio, vorbită cu precădere de Chiriţele *mediei* de azi şi ale lumii politice?... nu este totdeauna necesară, dar n-avem încotro, nu putem s-o interzicem. Şi, de altfel, nici nu avem cum. Trebuie să lăsăm ca un termen nou să-şi dovedească utilitatea sau să dispară de la sine, pur şi simplu. Vor intra definitiv în limba română literară *a accesa, acquis, broker, dealer, gaz, hacker, item, jacuzzi, trend?* Deocamdată circulă prin gazete şi sunt folosite cu precădere de experţii noştri în intehgrarea europeană. Nu ştim încă dacă este sau nu bine să le introducem într-un dicţionar care dă norme de vorbire şi scriere corectă..." (DOOM, p.IX).

Se vede faptul că nici Preşedintele Academiei Române, la acea dată, nu se pronunţă categoric în legătură cu tentaţia globalizării.

Scopul lucrării noastre este acela de a semnala tendinţele actuale, urmărind inconsecvenţele dicţionarului, inconsecvenţe apărute, probabil tot din nevoia unei înregimentări în curentul global şi de a sublinia aspectele care considerăm că ar genera confuzii în rândul vorbitorilor de limbă română tocmai datorită libertăţii prea mari. Cert este că noul DOOM favorizează globalizarea lingvistică prin acceptarea reetimologizării unor neologisme adaptate deja, după cum se poate vedea din DOOM 1.

Situaţia limbii române în momentul de faţă este destul de critică, deşi există voci care spun că ea va rezista, aşa cum a făcut-o şi până acum, în faţa altor limbi din care au fost preluate multe cuvinte, de exemplu franceza. Însă situaţia din secolul al XIX-lea nu se poate compara cu cea din secolul al XXI- lea. În secolul al XIX- lea cei care impuneau modificările limbii literare erau lingvişţii şi scriitorii, deci un număr relativ mic de oameni raportat la totalul populaţiei. Au existat bineînţeles şi excese, cum a fost de exemplu dorinţa unor scriitori (sau chiar lingvişti) de eliminare completă a cuvintelor de origine slavă şi înlocuirea lor cu neologisme provenite din limbile franceză sau italiană. Astfel de manifestări arbitrare şi iraţionale au avut un impact minor, tocmai pentru că majoritatea intelectualilor nu le-au sprijinit. Astfel, se poate spune ca limba română a intrat în secolul al XX-lea mai bogată şi mai modernă, păstrându-şi însă toate caracteristicile ei de bază. Lucrurile stau însă diferit acum, la începutul secolului al XXI-lea, când toată populaţia ştie să scrie, în special internet, care a devenit în ultimul timp platforma preferată pentru expunerea părerilor proprii. Mărirea numărului de „scriitori" nu a fost însă însoţită şi de

BDD-A3355 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:19 UTC)

o creştere a respectului acestora faţă de limba română, care este unealta ce îi ajută să îşi exprime ideile.

Limbajul scris folosit pe internet de către majoritatea românilor are caracteristica de a fi înţesat cu cuvinte şi sintagme englezeşti mai mult sau mai puţin adecvate, în locul unora româneşti care ar putea exprima perfect opiniile autorului. Din păcate, persoanele care folosesc englezisme în ziua de azi nu îşi mai pun problema să le adapteze la caracterul fonetic al limbii române, ci se aşteaptă ca un cuvânt englezesc să îşi păstreze atât forma lexicală cât şi pronunţia originară.

În concluzie, se poate aprecia că recomandările noului DOOM merg pe linia unei libertăţi mai mari atât în ceea ce priveşte aspectul scris, cât şi cel al pronunţării, multe dintre intrările din dicţionar apărând cu forme duble. Dicţionarul încearcă să reflecte tendinţele actuale ale limbii culte, revenind asupra unor procese de adaptare grafică, fonetică şi morfologică anticipate de ediţia anterioară, dar care n-au fost confirmate de evoluţia limbii. Româna cultă actuală evită *românizarea* grafică, aceasta părând un semn de incultură, de stâlcire a cuvintelor, preferindu-se conservarea grafiei etimologice.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, (1997) *Ortografia pentru toţi (30 de dificultăţi),* ediţia a II-a, Chişinău, Editura Litera,.

Avram, Mioara, *Anglicismele în limba românã actualã* , seria „Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românilor", Bucureşti, Editura Academiei Române.

Avram, Mioara, (2001)*Cuvintele limbii române între corect şi incorect,* Bucureşti - Chişinău, Editura Cartier.

Avram, Mioara, (2001) *Ortoepie (pronunţare literară /exemplară*), în *Enciclopedia limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

Calotă, Ion, (2001) *Mică enciclopedie a românei corecte,* Bucureşti, Editura Niculescu SRL,

Hristea, Theodor, (2002.) *Inovaţii lingvistice negative în limba română contemporană,* Editura Universităţii, Bucureşti.

Vintilă-Rădulescu, Ioana, (2001) *Pentru o nouă ediţie a* Dicţionarului ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române *(DOOM),* în *Actele colocviului catedrei de limba român ă . 22-23 noiembrie 2001. Perspective actuale în studiul limbii române,* Bucuresti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 261-272.

Zafiu, Rodica, (2005) *Împrumuturile în DOOM²*, rubrica „Păcatele limbii", R.L., Nr. 24 din 22 iunie 2005.

Zafiu, Rodica, (2005) ***DOOM2****, rubrica „Păcatele limbii", R.L., Nr.23 din 15 Iunie 2005.

Zafiu, Rodica, (2005) *Noutăţi normative*, rubrica „Păcatele limbii", R.L., Nr. 29 iunie 2005.

DOOM¹ (1982) = Dicţionar ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R..

DOOM² (2005) = Academia Română , Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române,* Bucureşti,. Editura Univers Enciclopedic.

DEX 2 (1996) = Academia Română , Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionarul explicativ al limbii române,* ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

DN 4 (1997) = Marcu, Florin, *Noul dicţionar de neologisme,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

***(1997) *Dicţionarul general de ştiinţe ale limbii,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti.

ABSTRACT

Since the 1991 Maastricht summit, the general tendency in Europe has been oriented towards creating the European Union and implementing unique institutions, policy and currency. When referring to language, we have been witnessing a similar trend in developing "a standard language", the European lingua franca, English having already assumed this status, being widely used within the European Union. Voices have already been heard speaking out the consequences of the Europeanization process, viewed in terms of promises and threats, pointing out both to the prospects of fertile collaboration between the European nations, but also to the risk of losing rich cultural distinctiveness. The Europeanization process has "contaminated" Romania, too, so that recent years have witnessed a growing tendency in adopting anglicisms into the Romanian language. At this point, we are wondering to what extent this process is a matter of present trend or fashion (as Romanian already provides its speakers with its proper counterparts), or it stands for a linguistic necessity to refresh or enrich the Romanian language. Our paper aims therefore at demonstrating the stylistic effects of English loans as a result of globalization tendencie.

BDD-A3355 © 2009 Editura Europlus

Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:19 UTC)